הלכה · משנה תורה · מפרשים · שורשי הים · ספר שופטים

שורשי הים על משנה תורה, הלכות סנהדרין והעונשין המסורין להם

רבי יצחק מאיו

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

שורשי הים על משנה תורה, הלכות סנהדרין והעונשין המסורין להם

רבי יצחק מאיו

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/שורשי-הים-על-משנה-תורה-הלכות-סנהדרין-והעונשין-המסורין-להם/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק ב 4
הלכה יב 4
פרק יא 7
הלכה יא 7
פרק טז 8
הלכה ו 8
פרק כא 9
הלכה ז 9

פרק ב

הלכה יב

שורש עבידי איניש דינא לנפשיה יש **לאדם לעשות דין לעצמו אם יש בידו כח כו' אע"פ שלא היה הפסד בנכסיו אלו נתאחר ובא לב"ד כו'**. ע"כ. הכי איתא בגמ' עלה דשלח רב לרב נחמן הרי אמרו לרכיבה שלש ולבעיטה חמש כו' שלח ליה חסדא חסדא קנסא קמגבית בבבל אימא גופא דעובדא היכי הוה שלח ליה דההוא גורגורתא דבי תרי דכל יומא הוה דלי חד מנייהו אתא חד קדלי ביומא דלאו דיליה א"ל יומא דידי הוא לא אשגח ביה שקל פנדא דמרא מחייה א"ל מאה פנדא בפנדא דמרא למחייה אפי' למ"ד לא עבי' איניש דינא לנפשיה במקום פסידא עביד איניש דינא לנפשיה דאתמר ר' יהודה אמר רב לא עביד איניש דינא לנפשיה רב נחמן אמר עביד איניש דינא לנפשיה היכא דאיכא פסידא כ"ע ל"פ דעביד איניש דינא לנפשיה כי פליגי היכא דליכא פסידא רב יאודה אמר לא עביד איניש ד"ל דכיון דליכא פסידא ליזיל לקמיה דיינא רב נחמן אמר עביד איניש דינא לנפשיה דכיון דכדין עביד לא מחייב למייתי לב"ד.

וראיתי להרב עדות ביעקב סי' קט"ו דרל"ה ע"ד שעמד ע"מ שהקשה הרשב"א בחדושיו במאי דקאמר ליה ר"ן לר"ח קנס' קמגבית בבבל דמאי קו' דאע"ג דלא מגבינן קנסא בבבל הא אמרי' דאי תפס לא מפקינן מיניה וכן אי תבעי בב"ד למיזל לארץ ישראל מזמנינן ליה ואי לא אזיל משמתינן ליה וכדאיתא בשלהי פ"ק וא"כ מש"ה שלח ליה למידע ושיעור הכאתו בפנדא דמרא ובקופינ' דמרא דאי מפייס ליה באותו שיעור שדינן ליה שמתיה וה"נ אי תפס טפי משיעור זה מפקינן מיניה והרשב"א ז"ל תירץ דהיינו דקאמר ליה אימא לי גופא דעובדא היכי הוה כלומר אימא לי אי תפס או לא או אם אמר קבעו לי זמנא למיזל לארעא דישראל או לא וגופא דעובדא היכי הוה עכ"ל והרב הנז' כתב דמעיקרא קו' ליכא דלא מבעיא לדעת הרמ"ה שכתב הרא"ש בספ"ק דלא אמרו דאי תפס ל"מ או דמזמנינן ליה למיזל לא"י ואי לא משמתי' ליה אלא בקנס דתשלומי חצי נזק וכיוצא דאית ליה פסידא ועבדו ליה רבנן תקנתא דלא ליפסיד ממוני אבל בתשלומי ד' וה' דהוי טפי מנזקיה לא עבדו רבנן תקנתא להרווחי מידי מממונא דחבריה יע"ש וא"כ דכוותא ה"נ דהוי מידי דבושת כמו שפרש"י דהוי מידי דליכא חסרון כיס א"כ איכא למימר דלא תקינו ליה רבנן לא תקנתא דהיכא דתפס ולא תקנתא דאזמניה למיזל והילכך קמקשי ליה קנס' קמגבית בבבל ואפי' לדעת הרא"ש שחלק על הרמ"ה וכתב דדין זה דאי תפס או אזמניה לדינא לאו תקנתא הוא אלא דינא הוא דמדאורייתא מחייב לשלם אלא שבבבל אין לו דיין שיכופינו ליתן לו כל כה"ג עביד איניש דינא לנפשיה

ולא מפקינן מיניה כל דמחייב ליה מדאורייתא וא"כ איכא למימר דבושת נמי דהוי מ"ה דברי' שחייבה תורה למזיק שיתן לניזק אי תפס לא מפקינן מיניה וה"ה דמזמנינן ליה לדינא ומשמתינן ליה מ"מ נר' דבבושת אפי' הרא"ש יודה להרמ"ה דדוקא בתשלומי' נזק דד' וה' שדמיו קצובים בתורה ס"ל להרא"ש דכל כה"ג עביד איניש דינא לנפשיה ולא מפקינן מיניה אבל בבושת שאין דמיו קצובים בתור' דהכל לפי המבייש והמתבייש כל כה"ג לא עביד איניש דינא לנפשיה שהרי כת' הרא"ש בסוגיין דלא עביד איניש דינא לנפשיה אלא דוקא כגון שהדבר שהוא תופס הוא דבר ברור שהוא שלו אבל היכא שאין הדבר ברור שהוא שלו לעאד"ל ואין בתפיסתו כלום וא"כ בתופס דבר משו' בושתו דלא הוי דבר ברור שזה שתפס הוא שיעור דמי בושתו שחייב לו מדינא כיון דהני שיעורי דרבנן נינהו גם אין להם קצבה ודייני א"י הם דיכלי לשעורינהו הני שיעורי ולא בני בבל א"כ דינא אין כאן תפיסה אין כאן עכ"ל והניח הדבר בצ"ע.

ותמהני דנר' דאשתמיט מיניה דמר אותה שאמרו בפ' שור שנגח דנ"ו ע"ב בעובדא דההו' גברא דתקע לחבריה ופרש"י דהיינו שהכהו כנגד אזנו או שתקע ממש לתוך אזנו וביישו ושלחיה רב טוביה בר מתנה לקמיה דרב יוסף ושאל ממנו אם הא דתנן התוקע לחבירו נותן לו סלע אם הוא סלע צורי שהוא ד' זוזים או סלע מדינה שהוא שמינית סלע צורי שהוא חצי זוז והשיב לו שהוא סלע דאמר רב יאודה אמר רב כל כסף האמור בתורה כסף צורי ושל דבריהם כסף וכתב רש"י ז"ל ההוא גברא דתקע לחבריה והיה זה תפוס משלו דאי לא"ה לא מגבינן בבבל עכ"ל והרשב"א ז"ל בחי' כתב דמיירי דאמר להו אזמנוה לי לדינא למיסק לארעא דישראל כו' ופייסי בסלע מדינה יע"ש וה"נ אמרינן התם גבי חנן בישא תקע ליה להההוא גברא אתא לקמי דרב הונא א"ל זיל הב לי פלגא דזוזא כו' הרי מבואר שלא כדברי הרב ז"ל שכתב דבבושת דליכא ח"כ לכ"ע אי תפס ל"מ מיניה ולא מזמנינן ליה לדינא וכן ראיתי בש"ע שכתב משם הר' יהונתן ז"ל שהכריח מהני עובדי דרב טוביה ורב הונא דאפי' בבושת דליכא ח"כ אי תפס למ"מ ומזמנינן ליה לדינא יע"ש ועכ"ל דאף הרמ"ה והרא"ש לא נחלקו אלא בקנסא בתשלומי נזק שורו בד' וה' וכיוצא אבל בבושת שביישו בעצמו לחבירו מפני תיקון העולם עבוד רבנן תקנתא וקצבו הם שיעורא לקנסא ועשהו במידי דאית ביה ח"כ דאי תפס למ"מ ואי אזמניה לדינא מזמנינן ומשמתינן לו וכמו שעשו הגאונים תקנה לדורות למבייש את חברו אפי' בדברים מפני תקון העולם כמ"ש הטור בח"המ סי' א' וסי' ת"ך ודוק.

ואיך שיהיה הדרן לפלוגתא דר"ן ור"י אי עאד"ל אי לא אתיביה ר"ן לר"י דאמר לא עאד"ל מדתניא שור שעלה ע"ג חבירו להורגו ובא בעל התחתון ושמט את שלו ונפל

עליון ומת פטור ואם דחפו לעליון ומת חייב בשלמא לדידי דאמינ' עאד"ל אפילו במקום דליכא פסידא ניחא דמחלק הברייתא בין שמטו לתחתון דפטור לשמטו לעליון דחייב דמיירי בשור מועד דלית ליה פסידא לבעל התחתון אלו לא היה משמיטו והיה הורגו דשור מועד משלם נזק שלם מן העליה ואינו בהול על ממונו שמא יפסיד ולכך כי אשמיט את התחתון להציל את שלו כדרכו פטור לשלם העליון ואפי' שעי"ז המיתו ושוה יותר דעאד"ל להציל את שלו אע"פ שאם היה מניחו והיה הורגו היה משתלם מבעל העליון ב"ד ולהכי כשדחפו להדיוט שהוסיף על דינו להמית בידו ואינו בהול על ממונו חייב אבל לרב יאודה דאמר לא עביד אינש דינא לנפשיה אלא היכא דאיכא פסידא הכא אי בתם איירי דאית ליה פסידא ומש"ה כי השמיטו פטור כי דחפו לעליון אמאי חייב דכיון דבהול על ממונו הוא לא הו"ל למחיי ביה דמתוך שהוא בהול לא יהיב אדעתיה לשומטו ולא לדוחפו שרוצה להציל במה שיוכל יפה שא"ק ותירץ רב יאודה דאפי' בתם נמי לא אמרי' בהול הוא ולהכי כי יכול להשמיט את התחתון ולהציל את שלו והוסיף לדוחפו חייב.

אשר מזה ק"ל על רבינו ז"ל שפסק בפרקין כר"ן דעביד אינש דינא לנפשיה אפי' היכא דלית ליה פסידא למה זה פסק בפ"ו מה' חובל ומזיק הל' ו' וז' דבין בשור תם ובין בשור מועד אם דחפו לעליון נמי ומת חייב ואם שמטו לתחתון פטור דלר"ן דוק' במועד דאינו בהול על ממונו הוא דחייב כשדחפו לעליון ולא שמטו אבל בתם שהוא בהול על ממונו אפי' דחפו לעליון נמי פטור. וכעין זה ראיתי להרב לח"מ ולהרב מ"ל בפ"ג מה' עבדים הל' ה' שהוקשה להם במה שפסק רבינו דעבד נרצע שנשא לו רבו שפחה כנענית והגיע יובל והיה רבו מסרב בו לצאת וחבל בו פטור שהרי נאסר בשפח' דלמה זה אצטריך רבינו למיהב טעמ' משו' דנאסר בשפחה דבלא"ה נמי לפי מה שפסק רבינו כר"ן דעאד"ל אפי' במקום דליכא פסידא בלאו ה"ט נמי פטור דלקמן בגמ' הוק' לו הכי לרבי יהודה דאמר לא עאד"ל מדתניא בברייתא דנרצע שחבל בו רבו להוציאו שהוא פטור ותי' רב יאודה דברייתא מיירי בנרצע שמסר לו רבו שפחה כנענית דעד האידנא התירא והשתא איסורא דלאו דינא לנפשיה הוא ולר"ן בלא האי אוקמתא ניחא ליה ולמה לו לרבינו דפסק כר"ן למיהב ה"ט דאיתמר בגמ' אליבא דר"י וידחקו לתרץ הסוגייא לדעת רבינו יע"ש. ולא ידעתי אמאי לא הוקשה להם מהך דשור שעלה ע"ג דאיתמר מקמי הכי וכעת צ"ע.

ולענין הלכה פסקו כל גדולי הפוסקים כר"ן דעא"דל אפי' היכא דליכא פסידא אם ימתין עד שיעמידנו לפני הדיין אלא אפי' בשביל הצלת טורח למיזל לב"ד לבד יכול

להכותו להוציא את שלו מתחת יד חבירו אם גזלו אעפ"י שאם יביאנו לב"ד לא יתקוטט עם חבירו ויהיה הכל בשלום והוא שאינו יכול להציל את שלו מידו של אחר בדברי רצוי אם לא ע"י הכאה וכ"ש אם בא חבירו לקחת מתחת ידו ולגוזלו שעומד כנגדו ומכהו שלא יניחו לגזול והוא שיהיה הדבר ברור שהדין עמו שאם יבא לב"ד יכול להצילו בדין מידו אבל אם אין הדבר ברור שבדין יכול להוציאו לאו כל כמיני' לומ' שלי הוא ולהוציא ממוני עשיתי והיכא דאיכא פסידא לכ"ע אפילו לר"י עביד איניש דינא לנפשיה.

ואולם הר"מ מסרקסטא ז"ל הובאו דבריו בש"מ דנ"ח כתב דהלכה כרב יאודה דכל דליכא פסידא אי משתהי עד דאזיל לב"ד משום טירחא בעלמא לית ליה למיעבד דינא לנפשיה ולהכות את חבירו להציל את שלו מתחת ידו דסוגיין דייקא טפי כרב יאודה יע"ש.

פרק יא

הלכה יא

הכל כשרין לדון דיני ממונות אבל דיני נפשות כו'. בגמ' ואין הכל כשרין לדיני נפשות מ"ט דתני רב יוסף כו' ודילמא כו' אמר רב אחא בי"ע אמר קרא והתייצבו שם עמך בדומים לך ודילמא התם משום שכינה אלא אמר רב נחמן בי"ץ אמר קרא ונשאו אתך אתך דומים לך ליהוי וכתב רש"י ד"ה משום שכינה הנך דבימי משה הוא דבעינן מיוחסים שיהיו ראוים שתשרה שכינה עליהם דכתיב ואצלתי מן הרוח כו' ונשאו אתך בסנהדראו' שחילק לו יתרו לשפוט את העם ואין כאן משום שכינה כתיב והקל מעליך ונשאו אתך ולא מונשאו אתך במשא העם יליף דהוו בע' זקנים שהלכו עמו לאהל מועד כתיב ומשו' שכינה עכ"ל הגמ' והק' מהרש"ל ממ"ש בגמ' די"ו ע"ב עמ"ש במתני' סנהדרי גדולה היתה של ע' וא' מ"ט דרבנן אמר ומשה על גביהן אמר קרא והתיצבו שם עמך ואת בתרוייהו ור"י עמך משום שכינה ורבנן אמר קרא ונשאו אתך במשא העם עמך ואת בתרוייהו ור"י איתך בדומים לך ורבנן מוהקל מעליך ונשאו אתך נפק' וילפי סנהדרי גדולה מסנהדרי קטנה ע"כ הרי דלר"י יליף מהאי קרא דונשאו אתך במשא העם לענין שצריך לדומים לך ואף רבנן הוו ילפי מיניה לדומים לך כר"י אלא דלדדייהו אייתר להו האי קרא לומר שצריך עד אחד וזה היפך מדברי רש"י דמהאי קרא לא נפקא לדומים לך דההיא משום שכינה.

ולדידי אפשר דהתם קאי תלמודא לדיחוי מאי דילפי רבנן מקרא דונשאו אתך במשא דסנהדרין של שבעים שצריך ע' וא' ולזה קאמרי דהאי קרא אתא לומר שיהיו דומים לך

ומשום שכינה ולא נילף מיניה שיהיו ע' וא' וגם לא נילף מיניה שהסנהדרין צריך שיהיו נקיים מכל מום דהתם משום שכינה אבל הכא דקאי תלמוד' למילף מקרא דונשאו אתך שסנהדרין צריך שיהיו נקיים מכל מום דבדומים לך קאמר ע"כ לומר דהיינו מקרא דיתרו דאלו מקרא דונשאו איתך במשא לא מצי למילף מידי משום דהתם משום שכינה וא"כ דברי רש"י ז"ל נכונים וראוים למי שאמרן ודוק. ובהכי ניחא מאי דלא הדר פריך הש"ס לר"י מאי דריש בקרא דונשאו איתך האמור ביתרו כיון דלדידיה האי דרשא דדומים לך נפ"ל מקרא דונשאו איתך במשא כו' אמנ' ע"פ האמו' הנה נכון דהתם משום שכינה דלא מצי למילף מיניה לבעלמא כי אם דיתרו.

פרק טז

הלכה ו

שורש עד אחד שנאמן להעיד באיסור אינו **צריך ב' עדים למלקו' אלא בשעת מעשה אבל האיסור עצמו בעד אחד יוחזק כיצד כו' גרושה או זונה אשה זו ואכל או בעל כו' ה"ז לוקה אע"פ שעיקר האיסור בע"א.** עכ"ל. והרב מח"א בדק"ו סי' י"ג תמה על דבריו מסוגייא דפ' האומר דקידושין דפ"ו גבי פלוגתא דאביי ורבא באשתו זינתה בע"א והלה שותק דמייתי שם עובדא דינאי דאין ע"א נאמן לומ' שנשבית וכן מההיא ברייתי' דמייתי התם דאין ע"א נאמן לומ' זה בן גרושה ובן חלוצה אע"ג דהלה שותק ועלה לחל' דשאני התם שבא להוציאו מחזקתו שהיה מוחזק בכהן ואסור בגרושה או להטמא יע"ש ומורי הרב מהרי"ץ נר"ו תמה עליו מאותה ששנינו שם בדס"ו ע"א קדשתי את בתו קטנה קדשתיה וגרשתיה כשהיא קטנה והרי היא קטנה נאמן קדשתיה וגרשתיה כשהיא קטנה והרי היא גדולה אינו נאמן נשבית ופדתיה בין שהיא קטנה בין שהיא גדולה אינו נאמן ואקשינן בגמ' מ"ש רישא ומ"ש סיפא ושנינן רישא בידו וסיפא אינה בידו יע"ש. והשתא אם איתא דע"א נאמן לומר שהיא גרושה ושהיא שבויה למה אין האב מהימן דהא כל מקום שע"א מהימן קרוב נמי מהימן כמ"ש רבינו בפ"ה מה' עדות ואיתיה בת"כ פ' ויקרא פ"ז ע"פ או הודע אליו חטאתו יע"ש והחילוק שכתב הרב לא יתכן כאן כאשר הוא מבואר א"ד נר"ו והישוב לזה הוא מבואר דאפשר דהתם מיירי מתני' כשהבת מכחישו וכל דאיכא הכחשה אין ע"א מהימן ודבר זה מוכרחים אנו לומר לדעת אביי דס"ל באותה סוגיא בדס"ו דע"א מהימן לומר זה בן גרושה ובן חלוצה כשהלה שותק יע"ש. האמנם הא ק"ט לדעת אביי מאותה ששנינו בפ' עשר' יוחסין דע"ח ע"ב האומר זה בני ממזר הוא אינו נאמן ואפילו שניהם מודים על העובר שבמעיה ממזר הוא אינן נאמנים יע"ש.

ואמרי' בגמ' דרבנן לית להו דרשה דיכיר יכירנו לאחרים ומש"ה אמרו דאין האב מהימן והשתא לדעת אביי דע"א מהימן לפוסלו ואפי' נגד חזקה כההיא דבן גרושה ובן חלוצה למה אין האב מהימן כיון דקרוב וע"א כי הדדי וכ"ש בסיפא במעיד על העובר דלית ליה חזקה דכשרות כדאמרי' התם בגמ' דאמאי לא מהימן האב ובשלמא ברישא זה אומר בני דהבן בעולם אפשר לדחוקי נפשין דמיירי שהבן מכחישו וכגון שאומר ששמע מעדים כשרים שהוא נולד בכשרות או ששמעו כן מאביו שאמר תחילה והשתא חוזר בו אבל בסיפא שמעיד על העובר מי הוא המכחיש את האב ואת האם ואין לומר דכיון דאין העובר בעולם שיכחיש אותו לא חשיב כשותק דהא אביי מייתי ראיה לדבריו באותה סוגיא דדס"ו מעובדא דההוא סמייא דהוה מסדר תלמודא קמיה דמר שמואל כו' ואתא שליח ואמר אשתו זינתה כו' אע"ג דההוא סמייא לא מצי להכחישו.

ואולם אפשר דה"נ איכא שום עד שמכחישו ואומר שאומר שלהד"מ שלא זזה ידו מתוך ידה ולא נבעלה לשום אדם חוץ מבעלה א"נ שהבועל שאומר הבעל והאשה מכחישם וכ"ז הוא דוחק דאכתי ק' אמאי לא אקשי מינה תלמודא לאביי ומוקי לה בהכי וצ"ע.

פרק כא

הלכה ז

שורש איסור שלא לשמוע דברי בע"ד יחיד אסור **לדיין לשמוע דברי אחד מבעלי דינין קודם שיבא חבירו או שלא בפני חבירו ואפי' דבר אחד כו'**. ע"כ. בגמ' בפ' שבועת העדות דל"א מנין לדיין שלא ישמע דברי בע"ד קודם שיבא דברי בע"ד חבירו ת"ל מדבר שקר תרחק מנין לבע"ד שלא יטעון דבריו לדיין קודם שיבא בע"ד חבירו ת"ל מדבר שקר תרחק רב כהנא מתני לה מלא תשא שמע שוא לא תשיא ש"ש פרש"י לא תקבל ש"ש אזהרה לדיין לא תשיא ש"ש אזהרה לבע"ד. ובפ"ק דסנהדרין ד"ט ע"ב מפיק לה מקרא דשמוע בין אחיכם ושפטתם צדק דאמרינן התם שמוע בין אחיכם אמר ר' חנינא אזהרה לב"ד שלא ישמע דברי בע"ד קודם שיבא חבירו ואזהר' לבע"ד שלא יטעון דבריו לדיין קוגם שיבא בע"ד חבירו קרי ביה נמי שמוע בין אחיכם ופרש"י שמוע דבריך בין אחיכם כשתהיו שניכם יחד משמע.

והנה הרב הגדול מהראנ"ח בתשו' ח"א סי' ד' כתב בשם הרד"ך דאיסור הדיין לשמוע דברי האחד שלא בפני בע"ד חבירו הוא איסור תורה וכתב הרב וממנו אתה למד לאזהרה לבע"ד נמי דהוי אזהרה דאורייתא כיון דמחד קרא נפקי תרוייהו. גם מתוך דברי התוס' שם בפ' שבועת העדות אפשר לדקדק כן שכתבו שם וז"ל בפ"ק דסנהדרין מפיק לה

משמוע בין אחיכם ואפשר שרצו לומר דאע"ג דהכא מחד קרא דרשינן שתי אזהרות לאו למימרא דחד מנייהו דרשא גמורה ואידך אסמכתא בעלמא דאל"כ מנ"ל למדרש תרוייהו לזה כתבו דאה"ן דמהכא ליכא למילף תרוייהו אלא דתלמודא סמיך אאידך קרא דשמוע בין אחיכם וקרא דשמוע וקרא דמדבר שקר תרחק שקולים הם לשני הדרשות ומש"ה דריש תלמודא גבי כל חד מנייהו שתי אזהרות גם יחד לומ' שב' צודקים ושדינן חד קר' אחדא וחד קר' אחדא עכ"ל וכנראה דאשתמיט מיניה דמר מ"ש מרן כ"מ בפרקין וז"ל וקשה שנר' מפשט דברי רבינו שאיסור הדיין נפיק מלא תשא אבל לא איסור הבע"ד דאי לא לערבניהו וליתנהו ונ"ל שרבינו רצה להביא ב' הדרשות דרש' מדבר שקר ודרשת לא תשא והקדים לא תשא להיותה מפורשת לדרשה בדיין ולא בבע"ד משום דנפיק מלא תשי' וההיא אסמכתא היא ולהכי לא ערבינהו אלא כתב וכן בע"ד מוזהר כלומר וכן בע"ד נפיק מהאי קרא וכתב וגם ע"ז כלומר בין על אזהרת הדיין בין על אזהר' הבע"ד נאמר מדבר שקר תרחק עכ"ל. ותמהני טובא בין על הראנ"ח בין על מרן כ"מ איך לא העלו על דל שפתיהם פלוגתא דתנאי דאפליגו בגמ' בכמה דוכתי ומהם פ"ק דסנהדרין ד"ד ע"א ופ"ק דסוכה ד"ו ע"ב גבי יש אם למקרא או יש אם למסורת וכתבו התוס' שם דע"כ לא אפליגו תנאי אלא במילתא דמקרא ומסורת מכחשי אהדדי כסוכת ובסוכות ונפשת ונפשות ומצות אבל היכא דלא מכחשי אהדדי כ"ע מודו דדרשינן מקרא ומסורת כההיא דלא יוכל למוכרה בבגדו בה דדרשי מקרא לשון כיון שפירש טליתו עליה שוב אינו יכול למוכרה ודרשי' נמי המסורת בבגדו בה כיון שבגד בה פעם אחת שוב א"י למוכרה דאין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר שפחות וכן לחם עני למעוטי מצה עשירה ולחם עוני שעונים עליו דברים רבים. ובזבחים פ' ב"ש ד"מ ע"א ד"ה לא נצרכה כתבו בהדיא דהך דרשא דשמוע ושמע בין אחיכם וכן לא תשא ש"ש לא תשיא ש"ש כ"ע מודו שהמקרא והמסור' שניהם משמעותם אחד ולא שייכי לפלוגתא דמקרא ומסורת יע"ש וצ"ע.

וראיתי להב"ח בח"מ סי' י"ז ס"ו שכתב בשם תשו' מהרי"ל סי' קצ"ה דאין איסור על הדיין לשמוע דברי האחד אלא כשקבלוהו שניהם עליהם לקבל דינו אבל אם שמע טענות אחד בדרך קבלה שאינו יודע שיקבלוהו שניהם לדיין לא קעביד איסורא וגם מותר לו להיות דיין אם נתרצה השני אח"כ לדון לפניו וה"ה היכא שיודע שיהיה דיין בדבר ועבר ושמע דברי האחד מותר לו להיות דיין בדבר אם נתרצ' השני אעפ"י שעבר על לאו דשמיעה עכ"ל וכ"כ מהריב"ל בח"ג סימן קצ"ז ומוהרשד"ם בח"מ סי' ב' כתבו דאעפ"י שעבר הדיין ושמע דברי האחד יכול להיות דיין בדבר ואין הבע"ד יכול לפוסלו דלא לשתמיט חד מהפוסקים דלימא דמשום איסור זה נפסל להיות דיין בדבר יע"ש.

וראיתי למרן החבי"ב שם הג"הט אות י"ד שהביא דבריהם וסיים וז"ל וצ"ע אם חולקים על הרד"ך שסובר שאיסור זה מדאורייתא ולדידיה' אפש' שאפי' בדיעבד פסול עכ"ל ותמהני טובא דאיך הפה יכול לדבר שמוהריב"ל ומוהרשד"ם ז"ל יסברו דאיסור זה הוא מדרבנן הוא דלא כהרד"ך מאחר שרבינו מנה איסור זה של הדיין בכלל הלאוין כמ"ש בפתיחתו לה' סנהדרין וכ"כ בס' המצות במנין הלאוין סי' רפ"א דבלאו דלא תשא ש"ש וכ"כ הרב החינוך ז"ל ואין חולק בזה ואף הראנ"ח בח"א סי' ד' לא נסתפק אלא במה שכללו בלאו זה אף לבעל הדין אבל בדיין מפשט פשיטא ליה כדברי הרד"ך ז"ל שהוא איסור תורה וצ"ע.